

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฉบับที่ D45 18 ก.ย 68		วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น ไทย – เมียนมา	โอกาสและข้อจำกัดของการทูตไทยต่อเมียนมา: มุมมองจากภูมิรัฐศาสตร์อาเซียน	
ประเด็นสำคัญ	- บริบทภูมิรัฐศาสตร์ไทย-เมียนมาและอาเซียน - โอกาสทางการทูตของไทย - ข้อจำกัดและความท้าทาย - บทบาทของอาเซียนและความเชื่อมโยงกับมหาอำนาจ - แนวโน้มทิศทางนโยบายการต่างประเทศไทยต่อเมียนมา - ข้อคิดเชิงนโยบาย	

NATIONAL

MoFA Union Minister receives Thai Ambassador

U Than Swe, Union Minister for Foreign Affairs of the Republic of the Union of Myanmar, received Mr Mongkol Visitsump, Ambassador of Thailand to Myanmar, yesterday at the Ministry of Foreign Affairs in Nay Pyi Taw.

At the meeting, both sides cordially exchanged views on matters of the further enhance-

ment of the existing friendly relations and bilateral partnership, and expansion of mutually beneficial cooperation, especially in the areas of trade and investment and facilitation of border trade between the two countries. Also present at the meeting were senior officials of the Ministry of Foreign Affairs. — MNA

Thai Ambassador Mr Mongkol Visitsump calls on Union Minister U Than Swe yesterday.

เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา นายมงคล วิศิษฐ์สตันท์ เอกอัครราชทูตไทยประจำเมียนมา ได้เดินทางไปยังกรุงเนปิดอ เพื่อเข้าพบ อู ตานส่วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเมียนมา การหารือครั้งนี้มุ่งเน้นเรื่องการค้าชายแดนระหว่างสองประเทศ ซึ่งถือเป็นประเด็นที่สะท้อนความสัมพันธ์ไทย-เมียนมาในเชิงปฏิบัติ ทั้งในมิติความมั่นคง เศรษฐกิจ และการทูต เหตุการณ์ดังกล่าวมิใช่เพียงการหารือทวิภาคีทั่วไป หากแต่ยังสะท้อนให้เห็นว่าไทยยังคงต้องรักษาสมดุลทางการทูตต่อเมียนมา ท่ามกลางพลวัตทางการเมืองภายในประเทศเพื่อนบ้านและแรงกดดันจากประชาคมระหว่างประเทศ จากจุดเริ่มต้นนี้ จึงนำวิเคราะห์ว่า “โอกาสและข้อจำกัดของการทูตไทยต่อเมียนมา” มีลักษณะอย่างไรภายใต้ภูมิรัฐศาสตร์อาเซียน ซึ่งไม่เพียงเป็นเวทีความร่วมมือระดับภูมิภาค แต่ยังเป็นพื้นที่ที่ไทยต้องกำหนดบทบาทให้ชัดเจน เพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติและสร้างสมดุลต่ออำนาจมหาอำนาจที่แข่งขันกันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

บริบทภูมิรัฐศาสตร์ไทย-เมียนมาและอาเซียน ความสัมพันธ์ไทย-เมียนมาเป็นหนึ่งในแกนหลักของภูมิรัฐศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เนื่องจากทั้งสองประเทศมีพรมแดนติดต่อกันยาวกว่า 2,400 กิโลเมตร และเกี่ยวพันกันทั้งในเชิงเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคง และสังคมวัฒนธรรม ประเด็นชายแดน การค้าชายแดน และปัญหาผู้อพยพ เป็นปัจจัยที่ทำให้ไทยไม่อาจละเลยเมียนมาได้ แม้ว่าเมียนมาจะเผชิญความท้าทายทางการเมืองภายในและแรงกดดันจากนานาชาติหลังการรัฐประหารในปี 2021 แต่ความใกล้ชิดทางภูมิรัฐศาสตร์ทำให้ไทยจำเป็นต้องรักษาความสัมพันธ์ในระดับที่เพียงพอเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของตนเอง

ในกรอบอาเซียน เมียนมาเป็นประเด็นที่สร้างความท้าทายมากที่สุดต่อความเป็นเอกภาพและความน่าเชื่อถือของสมาคมฯ อาเซียนถูกวิพากษ์จากนานาชาติว่า “ไร้น้ำหนัก” ต่อการคลี่คลายวิกฤตเมียนมา ขณะที่ไทยมักถูกจับตามองว่าเป็น “ประเทศที่มีบทบาทชี้ขาด” เพราะไทยมีทั้งช่องทางทางภูมิศาสตร์ ความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง และผลประโยชน์โดยตรง การเยือนเมียนมาอย่างเป็นทางการของฝ่ายไทยในช่วงที่ผ่านมา จึงไม่ได้เป็นเพียงการดำเนินนโยบายทวิภาคีเท่านั้น แต่ยังเป็นสัญญาณต่ออาเซียนและมหาอำนาจภายนอกว่าประเทศไทยยังคงมีบทบาทในสมการความมั่นคงภูมิภาค

โอกาสทางการทูตของไทย

โอกาสทางการทูตของไทยกับเมียนมาสามารถพิจารณาได้หลายมิติ ประการแรกคือ **มิติทางเศรษฐกิจ** ไทยเป็นหนึ่งในคู่ค้าและนักลงทุนรายใหญ่ของเมียนมา โดยเฉพาะในภาคพลังงานและการค้าชายแดน การรักษาความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดช่วยเปิดทางให้ไทยมีบทบาทในการสร้างความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะสอดคล้องกับ

โครงการระเบียงเศรษฐกิจและความเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานในระดับภูมิภาค

ประการที่สองคือ **มิติด้านความมั่นคง** ไทยมีความจำเป็นต้องป้องกันการแพร่ขยายของความขัดแย้งภายในเมียนมาเข้าสู่เขตแดนของตน ไม่ว่าจะเป็นการอพยพของผู้ลี้ภัย การลักลอบค้าอาวุธ ยาเสพติด หรือปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ หากไทยมีบทบาทเชิงรุกด้านการทูต จะสามารถลดแรงกดดันทางความมั่นคงและสร้างกลไกความร่วมมือชายแดนที่มั่นคงยิ่งขึ้น

ประการที่สามคือ **บทบาทเชิงตัวกลาง** ในการเชื่อมโยงเมียนมากับอาเซียนและมหาอำนาจ ไทยสามารถใช้ความสัมพันธ์อันใกล้ชิดกับทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นจีน สหรัฐ อินเดีย หรือญี่ปุ่น เป็นเครื่องมือในการสร้างเวทีหารือเชิงพหุภาคี และแสดงบทบาท “ผู้ประสาน” ที่ช่วยให้อาเซียนยังคงมีพื้นที่ทางการทูตในการจัดการวิกฤต

โอกาสทางการทูตของไทย

มิติทางเศรษฐกิจ

การค้า - การลงทุน - โครงสร้างพื้นฐาน

มิติด้านความมั่นคง

ลดปัญหาผู้ลี้ภัย ยาเสพติด
อาชญากรรมข้ามชาติ

บทบาทเชิงตัวกลาง

เชื่อมโยงเมียนมากับอาเซียน และมหาอำนาจ

ข้อจำกัดและความท้าทาย

แรงกดดันจากประชาคมระหว่างประเทศ
ที่ไม่ยอมรับรัฐบาลทหารเมียนมา

ด้านทรัพยากรและศักยภาพ
ในการเป็น “ผู้ไกล่เกลี่ย” ที่แท้จริง

แรงกดดันจากมหาอำนาจที่
มีผลประโยชน์ขัดแย้งกันในเมียนมา

ข้อจำกัดและความท้าทาย

แม้โอกาสจะมีอยู่มาก แต่ไทยต้องเผชิญข้อจำกัดหลายด้าน ข้อจำกัดสำคัญคือ **แรงกดดันจากประชาคมระหว่างประเทศ**ที่ไม่ยอมรับรัฐบาลทหารเมียนมา การที่ไทยดำเนินการในลักษณะใกล้ชิดกับเมียนมาอาจถูกตีความว่าเป็นการให้ความชอบธรรมแก่รัฐบาลทหาร ซึ่งอาจส่งผลต่อภาพลักษณ์ของไทยในเวทีโลก

อีกทั้ง ไทยยังมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรและศักยภาพในการเป็น “ผู้ไกล่เกลี่ย” ที่แท้จริง เนื่องจากการทูตไทยมักขาดกรอบยุทธศาสตร์ระยะยาว การดำเนินการหลายครั้งถูกขับเคลื่อนด้วยผลประโยชน์เฉพาะหน้า เช่น การค้า ชายแดน หรือความมั่นคงเฉพาะพื้นที่ ทำให้บทบาทในระดับภูมิภาคยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

นอกจากนี้ ไทยยังต้องเผชิญ**แรงกดดันจากมหาอำนาจ**ที่มีผลประโยชน์ขัดแย้งกันในเมียนมา จีนสนับสนุนรัฐบาลทหารอย่างเปิดเผย ในขณะที่สหรัฐและพันธมิตรตะวันตกกดดันด้วยมาตรการคว่ำบาตร การรักษาสมดุลระหว่างสองขั้วมหาอำนาจนี้ถือเป็นความท้าทายเชิงโครงสร้างที่ไทยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

บทบาทของอาเซียนและความเชื่อมโยงกับมหาอำนาจ

บทบาทของอาเซียนในวิกฤตเมียนมาถูกตั้งคำถามมาโดยตลอด “ฉันทามติห้าข้อ” ที่อาเซียนตกลงกันเมื่อปี 2021 ยังไม่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงเชิงรูปธรรมได้ ประเทศสมาชิกมีจุดยืนแตกต่างกัน ไทยถูกคาดหวังให้เป็น “สะพานเชื่อม” ระหว่างรัฐบาลทหารกับประชาคมอาเซียน เพื่อรักษาความเป็นเอกภาพของสมาคม

ขณะเดียวกัน มหาอำนาจต่างกำลังใช้เมียนมาเป็นสมรภูมิแข่งขันเชิงอิทธิพล จีนลงทุนมหาศาลในโครงการทำเรื่อน้ำลึกและระเบียงเศรษฐกิจ ขณะที่สหรัฐและพันธมิตรตะวันตกเน้นการกดดันทางการเมือง ไทยในฐานะประเทศที่มีพรมแดนติดและมีผลประโยชน์โดยตรง จึงถูกบีบให้ต้องเลือกท่าทีที่รักษาสมดุล ไม่เอนเอียงจนเกินไปฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งถือเป็นทั้งภาระและโอกาสในเวลาเดียวกัน

แนวโน้มทิศทางนโยบายการต่างประเทศไทยต่อเมียนมา

ทิศทางนโยบายการต่างประเทศไทยต่อเมียนมาหลังการเยือนอย่างเป็นทางการมีแนวโน้มไปในทิศทาง “การทูตแบบสองทาง” คือ ดำเนินความสัมพันธ์เชิงทวิภาคีอย่างใกล้ชิดกับรัฐบาลทหาร เพื่อรักษาผลประโยชน์ด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็พยายามรักษาบทบาทในกรอบอาเซียนและสร้างภาพลักษณ์ว่าไทยยังยึดมั่นในหลักการสากล

อนาคตของการทูตไทยจะถูกกำหนดโดยสองปัจจัยหลัก ได้แก่ ความสามารถในการจัดการปัญหาชายแดนกับเมียนมาไม่ให้นานปลาย และความสามารถในการใช้เวทีอาเซียนเป็นเครื่องมือเสริมสร้างความชอบธรรม

หากไทยสามารถทำให้ทั้งสองปัจจัยนี้สมดุลได้ ก็มีโอกาที่จะยกระดับบทบาทสู่การเป็น “ผู้เล่นหลัก” ในการกำหนดทิศทางการแก้ไขปัญหาเมียนมา

ข้อคิดเชิงนโยบาย

การทูตไทยต่อเมียนมาในห้วงปัจจุบันคือการเดินอยู่บนเส้นทางที่เต็มไปด้วยโอกาสและข้อจำกัด โอกาสคือการใช้ประโยชน์จากภูมิศาสตร์และความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดเพื่อเสริมสร้างบทบาทเชิงบวก แต่ข้อจำกัดคือแรงกดดันจากนานาชาติและการแข่งขันของมหาอำนาจที่บีบให้ไทยต้องรักษาสสมดุลอย่างระมัดระวัง

สิ่งที่ไทยควรทำต่อไปคือการกำหนดยุทธศาสตร์การทูตระยะยาวที่ชัดเจน ไม่ปล่อยให้การดำเนินการเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การทูตเชิงรุก ควบคู่กับการสร้างพันธมิตรในระดับภูมิภาคและการรักษาภาพลักษณ์บนเวทีโลก จะทำให้ไทยไม่เพียงแต่ปกป้องผลประโยชน์ของตน แต่ยังเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของอาเซียนในสายตานานาชาติ

พ.อ. หญิง มณฑิรา ยิ้มสมบูรณ์

อจ.กก.วทบ.

อ้างอิง

1. <https://www.ditp.go.th/post/yjxgutoughu8tf1oo6f94d6j> เอกอัครราชทูตไทยประจำเมียนมา เข้าพบหารือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมียนมา
2. รายงานสัมมนาวิชาการ “Thai Foreign Policy Towards Myanmar: Past, Present and Future” จัดโดย HD Foreign Forum (HDFE) เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2025
3. บทความวิเคราะห์ของสถาบัน IISS ในรายงาน Asia-Pacific Regional Security Assessment 2024 ชื่อ “Disparate Diplomacy: Managing the Post-coup Myanmar Conflict” ระบุว่า ไทยพยายามสร้างช่องทางทางการทูตนอกเหนือจากกรอบอาเซียนเพื่อติดต่อกับรัฐบาลทหารเมียนมา
4. งานวิชาการจาก Cambridge Journal (ปี 2025) ที่ศึกษาผลกระทบของความไม่มั่นคงและวิกฤตในเมียนมาต่อความสามารถของไทยในการสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงข้ามพรมแดน
5. <https://mgronline.com/indochina/detail/9680000086220> ทูตไทยพบ รมต.พม่า หารือค้าขายแดน หลังกองทัพได้ชัยชนะเหนือกะเหรี่ยงบนถนน AH 1